

Mattilsynet

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Hvordan dokumentere at teknologi er sikker for fisk i hht Mattilsynets forskrifter

TEKMAR Trondheim 7. desember 2011

Inger Fyllingen

Seniorrådgiver

Seksjon for fisk og sjømat, Tilsynsavdelingen, Hovedkontoret

Tematikk i denne presentasjonen

- Dyrevelferdslov og flere forskrifter som regulerer akvakulturrelaterte aktiviteter setter krav til at det tas hensyn til fiskevelferd i metode- og teknologiutvikling.
- Hvorfor skal fiskevelferd vektlegges i teknologiutviklingen?
- Hva ligger i myndighetenes krav, og hvordan dokumentere god dyrevelferd?
- Hvordan kan næringen imøtekomme kravene?
- Hvordan kan teknologer, biologer, brukere og byråkrater bidra til at fiskevelferd blir en naturlig del av all metode- og teknologiutvikling?

Jeg har ikke alle svarene, men vil forsøke å belyse tema for å bevisstgjøre og motivere til økt fokus på velferd i metode- og teknologiutvikling.

Hvorfor skal fiskevelferd vektlegges i metode- og teknologiutviklingen?

Dyrevelferdsloven sier bl.a. følgende:

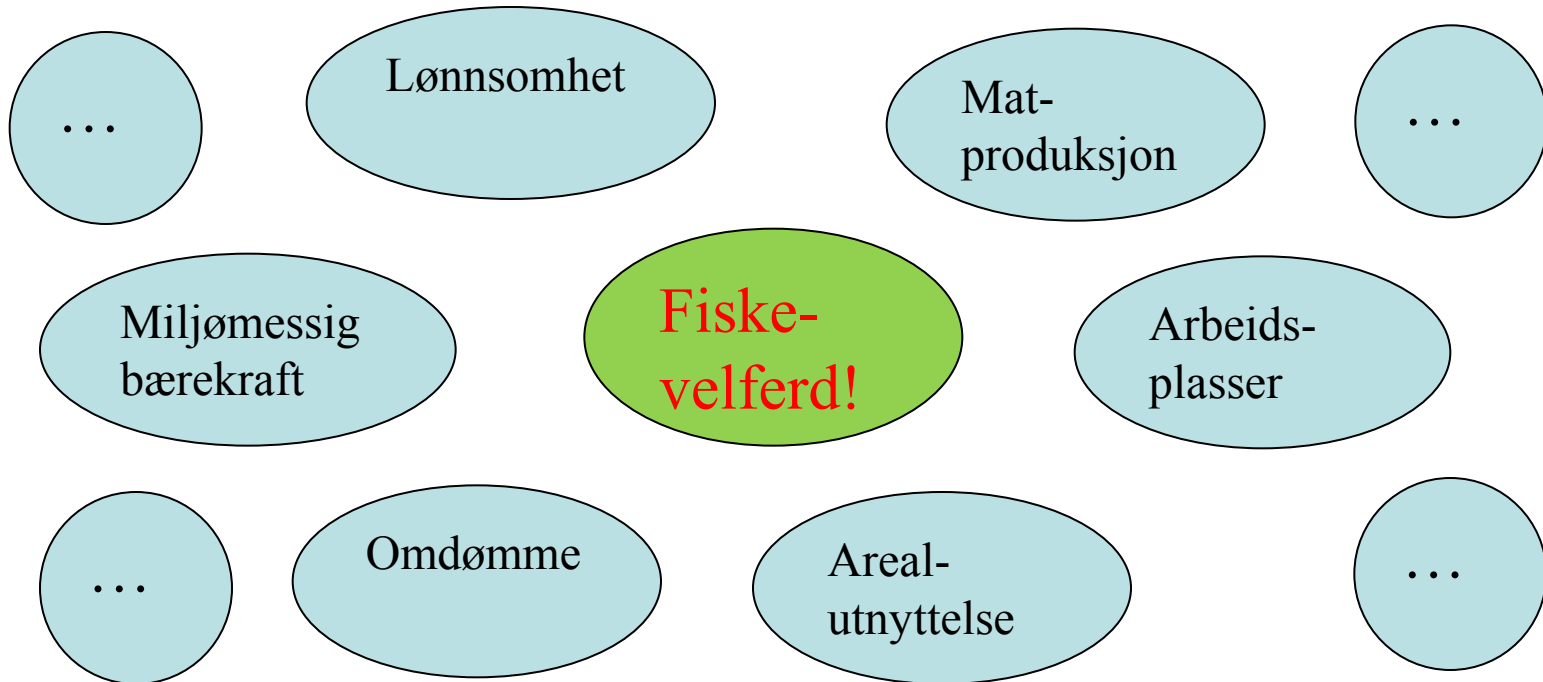
§ 3. Generelt om behandling av dyr

Dyr har *egenverdi* uavhengig av den nytteverdien de måtte ha for mennesker. Dyr skal *behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger*.

§ 2. Virkeområde (1. setning)

Loven omfatter forhold som påvirker velferd hos eller respekt for pattedyr, fugler, krypdyr, amfibier, *fisk*, tifotkreps, blekksprut og honningbier.

Hensyn ved metode- og teknologiutvikling

Ofte vil god velferd bidra positivt til de andre hensynene, men ikke alltid!

Filosofiske betraktninger i grensesnittet: velferd – fisk – matproduksjon – store populasjoner - teknologi

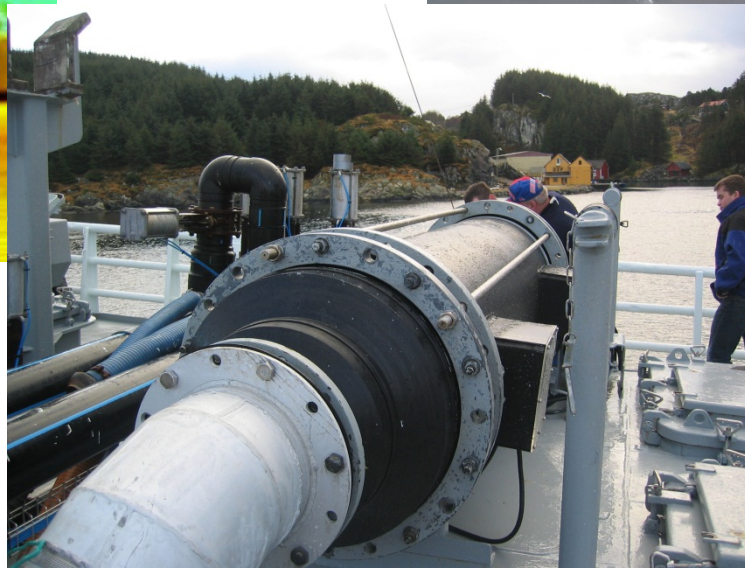
For å ivareta dyrs velferd bruker vi generelt:

- egne vurderinger dvs.
 - vår **samvittighet** (hjertet) ⇔ tilegnet kunnskap
 - å "se" individet er sentralt
- fastsatt regelverk

Store populasjoner/matproduksjon:

- ⇒ individet "forsvinner" i massen
- ⇒ tendens til å "skru av" samvittighetsbryteren
- ⇒ kunnskap, regelverk, holdningsskapende arbeid samt systematisk kontroll mht dyrenes behov og vår atferd, er derfor essensielt for etisk forsvarlig håndtering av dyr i industriell produksjon
- ⇒ **Når vi utvikler metoder og teknologi som skal brukes til store dyrepopulasjoner, må vi aldri glemme individene!**

Hva ligger i myndighetenes krav?

Lov og forskrifter som regulerer dyrevelferd i forbindelse med metode- og teknologiutvikling

Lov:

- Dyrevelferdsloven

Pliktsubjekt

Enhver

Forskrifter hjemlet i DV-lov §8

- Akvakulturdriftsforskriften, §20

Akvakulturforetak mm

- Transportforskriftens, §15

De som er ansvarlig for eller involvert i transporten

- Slakteriforskriften, §12

Slakterivirksomhet

Dyrevelferdsloven (DV-loven)

§ 1. Formål

Formålet med loven er å fremme **god dyrevelferd og respekt** for dyr.

§ 8. Driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger

Dyreholder skal påse at driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger som brukes til dyr, **er egnet** til å ivareta hensynet til dyrenes velferd.

Den som markedsfører eller omsetter nye driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger til bruk på dyr eller i dyrehold, skal påse at disse er **utprøvd og funnet egnet** ut fra hensynet til dyrevelferd.

Kongen kan gi nærmere **forskrifter** om omsetning og bruk av visse driftsformer, metoder, utstyr og tekniske løsninger samt om godkjenning og dokumentasjon av egnethet.

Akvakulturdriftforskriften

§ 20 Metoder og tekniske innretninger (1. og 2. ledd)

*Metoder, tekniske innretninger og utstyr som brukes til fisk, herunder forflytningsutstyr, rørsystemer og automatisk vaksinasjonsutstyr, skal være **egnet ut fra hensynet til fiskevelferd**.*

*Nye metoder og tekniske løsninger skal være **utprøvd og dokumentert velferdsmessig forsvarlige** før de tas i bruk.*

NB! Tilsvarende bestemmelser i :

- Slakteriforskriftens § 12
- Transportforskriftens § 15

Dokumentasjon – bruk - tilsyn

Mattilsynet ”godkjenner” ikke utstyret, men skal føre tilsyn med:

- at det foreligger dokumentasjon på at utstyr og metoder har være utprøvd og er funnet forsvarlige
- at installasjon og bruk er velferdsmessig forsvarlig

Om det foreligger tilfredsstillende dokumentasjon, men Mattilsynet ved inspeksjon finner at utstyret/metode ikke fungerer velferdsmessig forsvarlig ved de rådende forhold, er bruken ulovlig!

Dokumentasjonskravet

- Utprøvingen skal skje etter anerkjente vitenskapelige metoder.
- Utprøving skal utføres av en uhildet faginstans med relevant kompetanse innen fiskevelferd.
- Utprøvingen skal være utførlig og dekkende i forhold til de innvirkninger metoden eller utstyret antas å kunne ha på dyrevelferden.
- Utprøving skal utføres på en objektiv måte og testingen skal dekke alle relevante forhold m.m.
- De parameterne som er av betydning for vurderingen av velferden i det konkrete tilfellet skal inngå.
- Usikre funn skal avklares gjennom ytterligere undersøkelser.
- Det skal det godtgjøres at aktuelle forskriftskrav kan overholdes.
- Det skal søkes godkjenning fra Forsøksdyrsutvalget (FDU) hvis utprøvingen faller inn under kravet til godkjenning fra FDU.

Men, hvordan dokumentere god fiskevelferd?

Mattilsynet

Planlegging - Momenter som kan være relevant:

Eksempler på teoretisk vurdering før igangsetting:

- sunn fornuft
- tilknytte seg riktig kompetanse for uttesting
- identifisere potensielle velferdsutfordringer
- design av forsøksoppsett som både tar hensyn til identifiserte velferdsutfordringer, men som også har som mål å påvise eventuelle uforutsette velferdsutfordringer
- eventuelle teoretiske beregninger
- vurdere behov for eventuelle kompenserende tiltak
- plan for oppfølging for feilsøking og eventuell utbedring av ferdig produkt

Utprøving og skalering - Momenter som kan være relevante:

Mulige steg i utprøvingsfasen:

- eventuelle forundersøkelser
- uttesting av enkelt momenter
- liten skala
- stor skala
- (oppfølgende dokumentasjon ved ordinært bruk)

Utprøving og analyse - Momenter som kan være relevante:

Eksempler på direkte observasjonsparametere:

- Overlevelse/dødelighet
- Atferd
- Fysiologi
- Anatomi

Eksempler på indirekte observasjonsparametere:

- Vannkvalitet
- Presisjonsnivå (eks stabilitet i strømstyrke ved elektrisk bedøving eller treffsted ved slagbedøvelse)
- Annet (systemtilpasset)

Relevante momenter for formidling av dokumentasjon og bruksveiledning

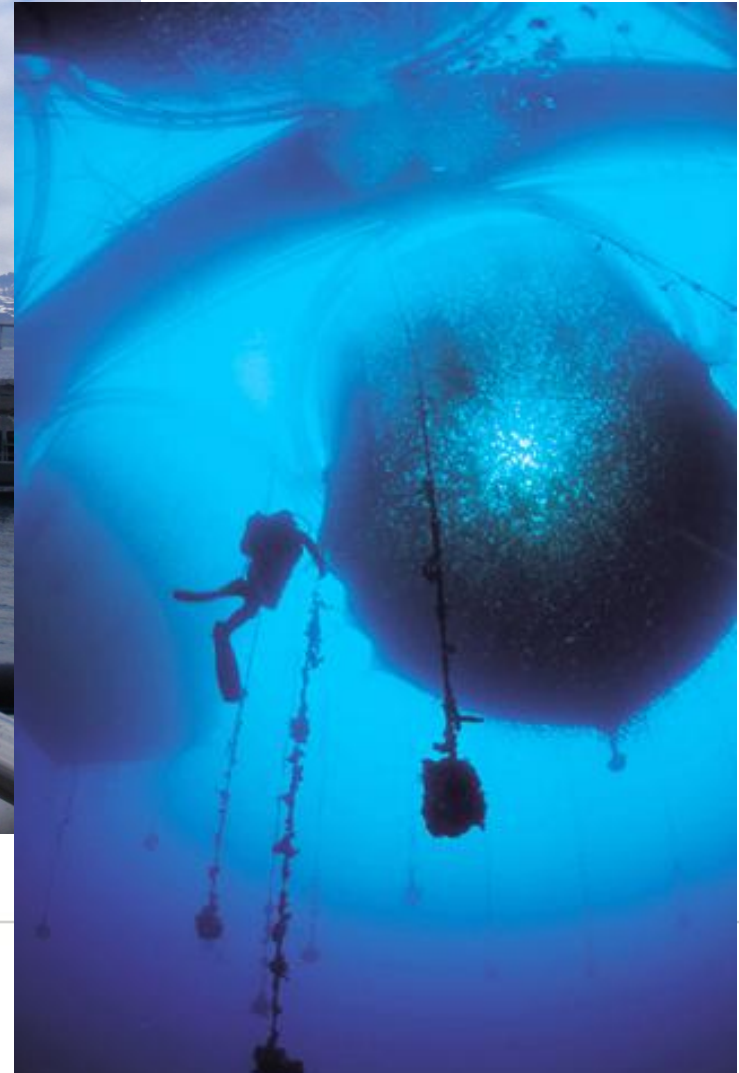
Den skriftlige dokumentasjonen bør bl.a. inneholde:

- Beskrive problemstilling, forsøksoppsett og uttesting
- Analyse av resultater og konklusjon
- Bruksveiledning, herunder hva en må ha fokus på for at god velferd kan oppnås

Aktiv oppfølging og tilbakemelding etter installasjon mht:

- aktiv feilsøking
- påse at bruken er i hht de forutsetninger som ligger til grunn for uttesting

Hvordan kan næringen imøtekomme kravene?

Eksempel: Veterinærinstituttet, Nofima m.fl.;

Dokumentasjon av slaktesystemer

Veterinærinstituttets rapportserie;
Rapport 01-2009

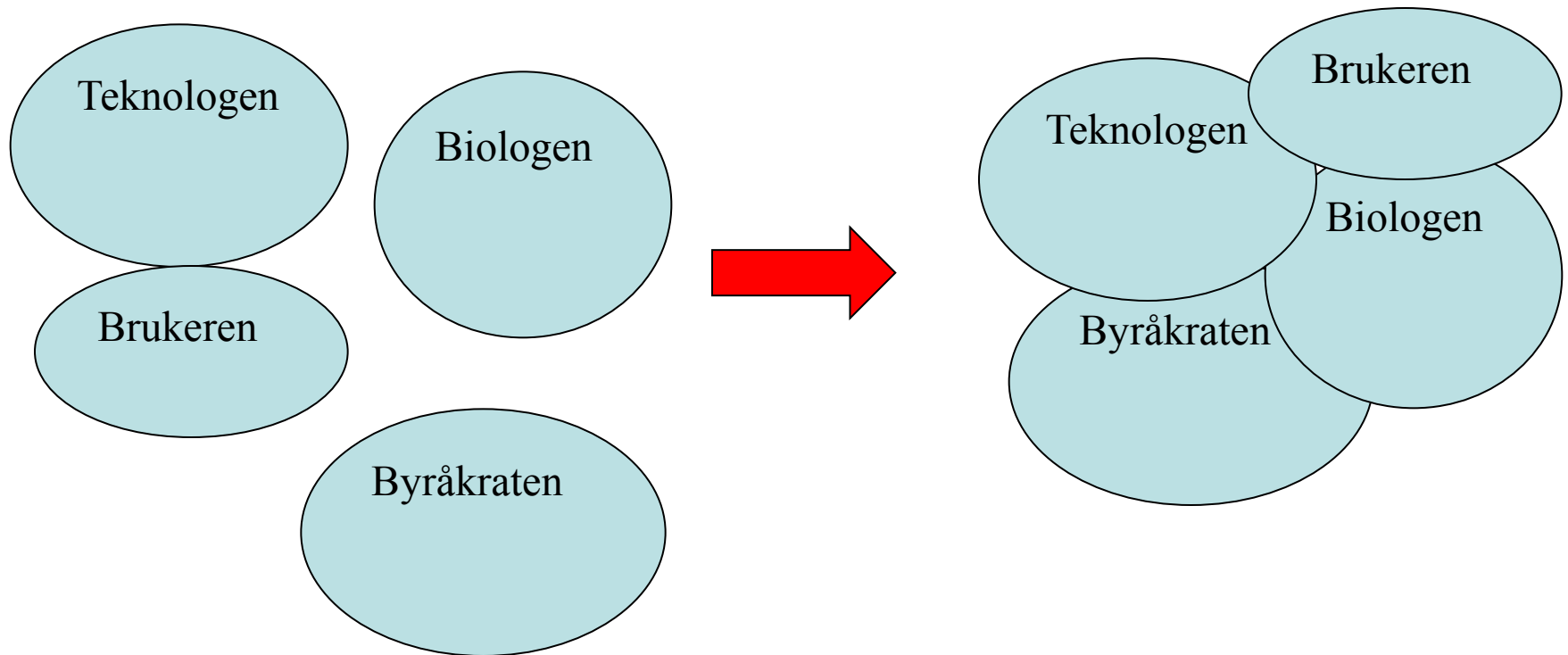
Evaluering av slaktesystemer for
laksefisk i 2008 -fiskevelferd og
kvalitet

Metoder til evaluering:

- Elektrisk bedøver fra Stansas
- Slag- og bløggemaskin SI-5

Hvordan kan teknologer, biologer, bruker og byråkrater bidra til at fiskevelferd blir en naturlig del av all metode- og teknologiutvikling?

Hvordan sikre et system for god dokumentasjon av nye metoder og teknologi, slik at disse blir velferdsmessig forsvarlig?

Hvilke prinsipper bør ligge til grunn for systematisk uttesting og dokumentasjon av teknologi?

Aktuelle stikkord:

- Dialog og samhandling?
- Bransjestander, protokoll?
- Styrt prosess?
- Hvem tar i så fall styringen?
- Roller og ansvar?
- Etikk, nytteverdi og synergi?

Takk for meg!